



חינוך לדורות

בספר חדש ובתוכניות לימוד אותנטיות פורס
ד"ר דיוויד ברייפמן, מנכ"ל פרויקט החינוך
היהודי, את משנתו החינוכית על חיבור הזהות
היהודית של ילדי התפוצות למדינת ישראל
מתוך שמחה, חוויה וגאווה. "הזהות היהודית
צריכה להתעצב מתוך חיבור למה שאנחנו
בוחרים להיות" // דוד זבולוני



ילדים מנופפים בדגלי ישראל, לוס אנג'לס 2024
צילום: איי.פי

אותם ממש להיות יהודים: כיצד להשתתף בתפילה בבית
כנסת, כיצד להתפלל, ומהו התנ"ך. אנו מבקשים לבנות
גאווה יהודית מן היסוד, ובעיניי הקרבה לישראל היא
חלק אינטגרלי מהגאווה הזאת ומהידע ההיסטורי הזה.
הקשר עם מדינת ישראל נמצא בלב הזהות היהודית
של זמננו."

לטענתו, יהודי אינו יכול להתקיים
בעולם שלאחר 7 באוקטובר ללא חיבור
כלשהו למדינת ישראל. "אני לא יודע
כיצד נראית זהות יהודית היום בלי
מדינת ישראל, ואני חושש שיותר מדי
יהודים בתפוצות עדיין רואים בחיבור
הזה דבר משני ולא מרכיב מרכזי",
הוא מזהיר. "אני מאמין בגישה חינוכית
חיובית, ולכן הרגש החינוכי שלנו הוא
על גאווה ולא על מאבק. אנחנו לא
מלמדים כיצד להיאבק באנטישמיות, אלא
כיצד לחוש גאווה אמיתית בלהיות יהודי המחובר
למדינת ישראל."



דיוויד ברייפמן

צילום: Mitchell (Moshe) Schack

"יש להן תפקיד מרכזי בעיצוב תפיסות העולם של בני
הנוער, ועל מה שקורה שם אין לנו באמת שליטה", אומר
ברייפמן. "צעירים צורכים בהן מידע באופן אקטיבי
ופסיבי כאחד, ואין דרך למנוע זאת."

לאחר 7 באוקטובר, הוא מספר, פנו אליו הורים
רבים וביקשו ממנו להוביל קמפיין נגד השימוש
ברשתות החברתיות. "סירבתי", הוא אומר.
"אני לא מאמין שזו הדרך. מניסיוני,
ככל שאומרים לילדים לא לעשות
משהו, כך גדל הסיכוי שהם יעשו אותו
דווקא. מעבר לכך, אני גם לא מאמין
שאנחנו יכולים לנצח את האלגוריתם
או להילחם בו. הרשתות החברתיות הן
חלק בלתי נפרד ממציאות החיים של
בני הנוער. הדבר היחיד שאנחנו יכולים
וצריכים לעשות הוא לחנך."

לדבריו, תפקידם של המחנכים ללמד
את בני הנוער להבין לעומק את המנגנונים שמאחורי
הרשתות החברתיות, ולדעת להבחין בין תכנים אמיתיים
לתכנים כוזבים, בין תכנים חיוביים לתכנים מזיקים.
"המטרה שלנו היא לגדל דור של 'אזרחים דיגיטליים'
אחראים", הוא מציין, "ולא דור מנותק שאינו יודע
להתמודד עם המציאות שסביבו."

החינוך הוא הפתרון בהתמודדות עם הרשתות, ממש
כמו שהוא התרופה לשאלות הזהות. "הנוער היהודי
בארצות הברית לא יודע כמעט דבר על ההיסטוריה
המפוארת שלו", אומר ברייפמן בכאב. "אנחנו מלמדים

**"אנו מבקשים לבנות גאווה
יהודית מן היסוד, ובעיניי
הקרבה לישראל היא חלק
אינטגרלי מהגאווה הזאת
ומהידע ההיסטורי.
הקשר עם מדינת ישראל
נמצא בלב הזהות היהודית
של זמננו"**

באחת התקופות האפלות בתולדות העם
היהודי, האמין יאנוש קורצ'אק שהחינוך
הוא הכוח שיכול להציל את העולם. יותר
משמונים שנה לאחר מכן הרעיון הזה ממש מעסיק את
ד"ר דיוויד ברייפמן, מנכ"ל פרויקט החינוך היהודי
(The Jewish Education Project). גם אם החינוך
לא יציל את העולם כולו, הוא חושב, החינוך עשוי
להציל את העם היהודי, דרך טיפוח היכרות עמוקה
ואותנטית עם זהותו וחיבור של דור העתיד אל שורשיו
ואל מורשתו.

בספרו האחרון, שנכתב וראה אור בעקבות טבח 7
באוקטובר, מבקש ברייפמן לאתגר את אנשי החינוך
היהודי להתרחק מהסברה תגובתית ומסיסמאות
הנולדות מתוך משברים. במקום זאת הוא מציע להגדיר
מחדש את החינוך ככלי מרכזי לעיצוב זהות יהודית
עמוקה, מגוונת ועמידה, המסוגלת להכיל מורכבות,
להתמודד עם אי ודאות ולהעניק משמעות בתקופה
המטלטלת שאנו חיים בה.

"המאבק באנטישמיות חשוב מאין כמותו, במיוחד
בעידן אלים ומאיים ליהודי התפוצות", אומר ברייפמן.
"אבל חשוב לא פחות לטפח בקרב הדור הצעיר תחושת
גאווה בזהותם. הזהות היהודית אינה יכולה להתעצב
רק בתגובה למי ששונאים אותנו, אלא חייבת להיווצר
מתוך חיבור עמוק למה שאנחנו ולמה שאנחנו בוחרים
להיות. כל צעיר וצעירה יהודים צריכים לחוות שמחה,
משמעות וגאווה בגילוי זהותם – לא פחד."

האתגר לא נשמע מורכב במיוחד: להנחיל, להנגיש
ולהעביר את היהדות לדור הצעיר של יהודי העולם.
אבל בצפון אמריקה, הארגון שלו עובד עם יהודים מבתי
ספר יהודיים, מבתי ספר משלימים ללימודי עברית,
מקייטנות וממחנות קיץ, ועם קהילות מגוונות מאוד:
אורתודוקסים ואורתודוקסים מודרניים, רפורמים,
קונסרבטיבים, חילונים – ילדים ובני נוער שמייצגים
את כל הקשת היהודית, החברתית והפוליטית.

"כל ילד חוזר הביתה ומושפע בראש ובראשונה
מהחינוך ומהערכים שהוא פוגש במשפחתו", מרגיש
ברייפמן. "כאשר קיימת הלימה בין המסרים החינוכיים
שלנו ובין מה שקורה בבית, העבודה שלנו קלה יותר.
אבל כשנוצר פער בין השניים – שם מתחיל האתגר".
לצד הפערים האפשריים בין המסרים החינוכיים ובין
המציאות הביתית, ניצב אתגר הרשתות החברתיות.